

Warszawa, 4. 12. 2019 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

VII.510.167.2019.CW

**Pan
Piotr Schab
Rzecznik Dyscyplinarny
Sędziów Sądów Powszechnych**
Krajowa Rada Sądownictwa
ul. Rakowiecka 30
02-528 Warszawa

szanowny Panie Przewodniczu

Na podstawie komunikatu opublikowanego na stronie Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych¹ **Rzecznik Praw Obywatelskich** podjął z własnej inicjatywy sprawę dotyczącą przedstawienia w dniu 28 listopada 2019 r. zarzutów przewinień dyscyplinarnych wobec sędziego Sądu Rejonowego w Olsztynie Pana Pawła Juszczyzna. Sformułowane zarzuty dotyczą m.in. tego, że jako sędzia zasiadający w składzie Sądu Okręgowego w Olsztynie, będąc przewodniczącym i sprawozdawcą, podczas rozpoznawania w sprawie o sygn. akt IX Ca 1302/19 apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim z dnia 7 czerwca 2019 r. w sprawie o sygn. akt I C 517/19, w składzie którego, jako przewodniczący i sprawozdawca zasiadał sędzia, co do którego wniosek o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego został przedstawiony Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 9 stycznia 2019 r., doprowadził do wydania bez podstawy prawnej postanowienia, którym nakazano Szefowi Kancelarii Sejmu RP „przedstawienie oryginałów lub urzędowo poświadczonych odpisów dokumentów w postaci złożonych w Kancelarii Sejmu, w związku z obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej o rozpoczęciu procedury zgłaszania kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa wybieranych spośród

¹ <http://rzecznik.gov.pl/wp-content/uploads/2019/11/Komunikat-Pawel-J-Olszyn.pdf> (dostęp: 02.12.2019).

sędziów, zgłoszeń oraz wykazów obywateli i wykazów sędziów popierających kandydatów na członków Krajowej Rady Sądownictwa, następnie wybranych do Krajowej Rady Sądownictwa na mocy uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa oraz oświadczeń obywateli lub sędziów o wycofaniu poparcia dla tych kandydatów i przesłanie tych dokumentów do Sądu Okręgowego w Olsztynie celem dołączenia ich do akt sprawy, czym miał dopuścić się przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 52 ze zm.) i uchybić godności urzędu sędziego poprzez przyznanie sobie kompetencji do oceny prawidłowości, w tym legalności, wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa, działając na szkodę interesu publicznego wyrażającego się w prawidłowym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich opisane powyżej stanowisko i działania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych mogą, w sposób przekraczający zasadę niezawisłości sędziów, ingerować w sprawowanie władzy sędziowskiej poprzez wywołanie u sędziów obawy poniesienia negatywnych konsekwencji za podejmowanie działań mających na celu wyjaśnienie wszystkich okoliczności, także procesowych, koniecznych do rozstrzygnięcia spraw, co stanowi konieczny element pełnej realizacji prawa do sądu, o którym mowa w art. 45 Konstytucji RP, art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Artykuł 178 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. W doktrynie wskazuje się, że na niezawisłość składają się następujące elementy: bezstronność w stosunku do uczestników postępowania; niezależność wobec organów (instytucji) pozasądowych; samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych; niezależność od wpływu czynników politycznych, zwłaszcza partii politycznych; wewnętrzna niezależność sędziego. Co istotne, zasada niezawisłości wiąże się z konstytucyjną rolą sędziów jako gospodarzy postępowań sądowych, jaką jest realizacja wspomnianego wyżej prawa do sądu, a więc, zgodnie z treścią art. 45 Konstytucji RP, „zapewnienie sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Powołani do stania na straży tego prawa są w szczególności sędziowie

orzekający w ramach kontroli instancyjnej oraz innych środków zaskarżenia, w tym np. sędzia orzekający w drugiej instancji, tak jak ma to miejsce w przedmiotowej sprawie. Za działania w celu zabezpieczenia realizacji tego prawa sędziowie, wypełniając swój prawny obowiązek, nie powinni być pociągani do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Należy mieć również na uwadze, iż wątpliwości co do zgodności uregulowań dotyczących postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów z prawem unijnym powzięła Komisja Europejska. W dniu 10 października 2019 r. Komisja skierowała do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej skargę w sprawie nowego systemu środków dyscyplinarnych wobec sędziów w Polsce. Komisja wskazała, że nowy system środków dyscyplinarnych podważa niezawisłość sędziów w Polsce i nie zapewnia koniecznych gwarancji prawnych chroniących sędziów krajowych przed kontrolą polityczną². Komisja zwróciła uwagę, iż polskie prawo umożliwia objęcie sędziów sądów powszechnych czynnościami i procedurami dyscyplinarnymi oraz nakładanie na nich kar dyscyplinarnych z uwagi na treść wydanych przez nich orzeczeń, w tym w związku z przysługującym im, na mocy art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), uprawnieniem do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości UE z wnioskiem o wydanie orzeczenia prejudycjalnego. Komisja Europejska podkreśliła także, że nie zapewnia się sędziom wystarczającej ochrony przed kontrolą polityczną, co podważa zasadę niezawisłości sędziów.

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie także zauważyć, że postanowienie wydane przez Sędzię Sądu Rejonowego Pana Pawła Juszczyzna jest realizacją wynikających z prawa europejskiego zobowiązań sądu krajowego do zapewnienia rzeczywistej i efektywnej ochrony sądowej praw obywateli, zgodnie z treścią orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. (w sprawach C-585/18, C-624/18 i C-625/18). W wyroku tym orzeczono, że zagwarantowane w art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej prawo do skutecznego środka prawnego sprzeciwia się temu, by spory dotyczące stosowania prawa Unii mogły należeć do wyłącznej właściwości organu niestanowiącego niezawisłego i bezstronnego sądu. Sąd rozpoznający sprawę powinien ocenić, czy obiektywne okoliczności, w jakich został utworzony dany organ, oraz jego cechy, a także sposób, w jaki zostali powołani jego członkowie, mogą wzbudzić w przekonaniu jednostek

² Komunikat prasowy KE: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_19_6033 (dostęp: 18.11.2019).

uzasadnione wątpliwości co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych, w szczególności od bezpośrednich lub pośrednich wpływów władzy ustawodawczej i wykonawczej, oraz jego neutralności względem ścierających się przed nim interesów. Powyższe elementy mogą bowiem prowadzić do braku przejawiania przez ten organ oznak niezawisłości lub bezstronności, co mogłoby podważyć zaufanie, jakie sądownictwo powinno budzić w tych jednostkach, w społeczeństwie demokratycznym. Rozumowanie to zastosować można do zweryfikowania prawidłowości powołania sędziego, jeśli wymaga tego w danej sytuacji ochrona zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości jako konieczny warunek realizacji prawa do sądu.

We wspomnianym wyżej wyroku Trybunał Sprawiedliwości UE przypomniał przy tym także, że na podstawie art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej wymóg niezależności sądów wchodzi w zakres istoty prawa do skutecznej ochrony sądowej oraz prawa podstawowego do rzetelnego procesu sądowego, które to prawa mają fundamentalne znaczenie jako gwarancje ochrony wszystkich praw wywodzonych przez jednostki z prawa Unii, oraz zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim wyrażonych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, w szczególności wartości państwa prawnego. W orzeczeniu podkreślono także, że zgodnie z zasadą podziału władz charakteryzującą funkcjonowanie państwa prawnego konieczne jest zagwarantowanie niezależności sądów względem władzy ustawodawczej i wykonawczej. Co się tyczy ponadto art. 2 i 19 Traktatu o Unii Europejskiej, należy przypomnieć, że art. 19, w którym skonkretyzowano zasadę państwa prawnego wyrażoną w art. 2, powierza sądom państw członkowskich i Trybunałowi zadanie zapewnienia pełnego stosowania prawa Unii we wszystkich państwach członkowskich, jak również ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z tego prawa (orzeczenie w sprawie C-619/18 *Komisja/Polska - Niezależność Sądu Najwyższego*).

Ponadto, zgodnie z wcześniejszym wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-64/16 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses przeciwko Tribunal de Contas*, na mocy art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej wszystkie państwa członkowskie UE zobowiązane są ustanowić środki odwoławcze niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej. Jako że nie istnieje w ramach prawa polskiego oddzielny system przeznaczony do rozstrzygania spraw z zakresu prawa unijnego, zobowiązania te są skuteczne

wobec wszystkich organów polskiego systemu wymiaru sprawiedliwości, które można uznać za sąd w rozumieniu prawa Unii. Z uwagi na powyższe należy uznać, że działanie w celu zabezpieczenia realizacji prawa do ochrony sądowej przez niezależny i bezstronny sąd, w tym przeprowadzenie odpowiedniego postępowania wyjaśniającego lub dowodowego, stanowi zobowiązanie wynikające z prawa Unii Europejskiej, korzystające z ochrony na mocy zasady pierwszeństwa prawa europejskiego, i nie może być uznane za rażącą obrazę przepisów prawa lub uchybienie godności urzędu. Warto podkreślić także przy tym, że przywoływany przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych interes publiczny w postaci prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, podobnie jak zasada pewności prawa, która przyczynia się do jego realizacji, nie jest i nie może być uznany za wartość absolutną i podlega ograniczeniom zwłaszcza wtedy uzasadnionym, gdy za zmianami przemawia inna zasada konstytucyjna albo gdy z racjonalnie uzasadnionych względów zachodzi potrzeba dania pierwszeństwa innej konstytucyjnie chronionej wartości (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 1/99 z 13 marca 2000 r.; K 6/99 z 7 grudnia 1999 r.). Taką wartością konstytucyjną jest wspomniane już wyżej prawo do sądu zawarte w art. 45 Konstytucji RP.

Biorąc pod uwagę wymogi stawiane przez normy polskiego prawa konstytucyjnego, w szczególności określone prawo do sądu oraz zasadę niezawisłości sędziów, o której mowa w art. 175 Konstytucji RP, oraz przewidziane prawem europejskim zobowiązania związane z zapewnieniem obywatelom skutecznej ochrony sądowej ich praw oraz z poszanowaniem zasady praworządności, Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że sędziowie mają prawo podejmować, w ramach prowadzonych postępowań sądowych, wszelkie środki niezbędne dla ustalenia, czy wymogi te są w nich spełniane, oraz dla zapewnienia ich ostatecznej realizacji, o ile tylko pojawią się uzasadnione okolicznościami wątpliwości co do niezawisłości sędziów, którzy orzekali wcześniej w przedłożonej im sprawie.

Poza wątpliwościami dotyczącymi zarzutów w związku z postępowaniem w sprawie o sygn. akt IX Ca 1302/19, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o udzielenie wyjaśnień w związku z postawionym zarzutem naruszenia normy zawartej w art. 89 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* poprzez wskazanie, na czym miało dokładnie polegać to naruszenie. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się także z prośbą

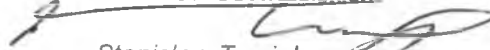
o przedstawienie uzasadnienia kwalifikacji czynu sędziego Pawła Juszczyżyna jako wypełniającego znamiona przestępstwa określonego w art. 231 Kodeksu karnego. Proszę zaś zwłaszcza o wskazanie czy przekroczeniem uprawnień jest żądanie przekazania sądowi informacji o sędziach zgłaszających Marszałkowi Sejmu RP sędziów – kandydatów na członka KRS, która to informacja w świetle prawomocnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 czerwca 2019 r. (sygn., akt I OSK 4282/18) posiada status informacji publicznej. Interes publiczny wymaga więc jej ujawnienia nie tylko na żądanie sądu, ale na żądanie każdego, kto się o taką informację zwróci.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.; ustawa o RPO), zwracam się do Pana Rzecznika z prośbą o przedstawienie Rzecznikowi Praw Obywatelskich wyjaśnień w tej sprawie.

Działając na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy o RPO proszę o przedstawienie wyjaśnień w niniejszej sprawie w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego pisma.

Z porażeniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich